

Информация от председателя на Комисията за изготвяне на законопроект на нов Закон за адвокатурата – г-жа Валя Гигова за Приети решения от Висшия адвокатски съвет по спорни и алтернативно решени въпроси в Концепцията за изготвяне на нов Закон за адвокатурата

С Решение от 06.08.2021 г. Висшият адвокатски съвет създаде Комисията за изготвяне на проект на нов Закон за адвокатурата и усъвършенстване на законодателството, дейността на която е уредена в чл. 23 от Правилата за работата на Висшия адвокатски съвет (Правилата).

На основание чл. 11, ал. 4 от Правилата, Комисията е създавала работна група за изготвяне на законопроекта, в която освен членовете на Комисията допълнително са включени адвокати, които не са членове на ВАДвС – колегите Жана Кисьова, Христо Хинов, Маринела Ашикова, Асен Карагъзов и Венелина Фотева, които са активни участници в дискусиите във ФОБА и членове на сдружението „Обединение на свободните адвокати“ (ОСА).

Решението на Комисията за създаване на работна група и привличане на колеги, които не са членове на ВАДвС, в работата по изготвяне на нов Закона за адвокатурата е в съответствие с разбирането, че изготвянето на проекта на закона трябва да бъде направено с участието на активната част от адвокатурата и е изцяло в съответствие с изразеното желание и намерение на сдруженията на адвокати да участват и подпомагат дейността на ВАДвС.

Във връзка с обсъждането и изготвянето на нов Закон за адвокатурата, работната група не можа да се обедини консенсусно около редица важни и взаимосвързани положения, от чието принципно решение зависи разписването на конкретните правни норми.

В хода на разискванията в работната група се оказа, че не може да се постигне обединение за принципни положения в новия ЗА.

Бяха изразени становища, че нито Комисията, нито работната група като цяло има компетентност да вземе едно или друго решение и че това е изцяло в пълномощията на ВАДвС, тъй като единствено ВАДвС като орган може да прави предложения за усъвършенстване на законодателството на основание чл. 122, ал. 1, т. 11 от ЗА.

Ето защо алтернативно решените въпроси в концепцията, по които не беше формирано консенсусно решение бяха представени на вниманието на Висшия адвокатски съвет. Висшият адвокатски съвет разгледа тези въпроси на заседания на 03.02.2022 г. и 17.02.2022 г. и взе следните решения:

1. Относно начина на удостоверяване на квалификацията на адвокатите (т. 2.2.2. стр. 15 от Концепцията)

В концепцията са предложени два варианта:

- **първи вариант** – в края на всяка година или до 31 март на следващата година да се представят документи колко часа обучения адвокатът е посетил;
- **втори вариант** – в края на всяка година или до 31 март на следващата година да се представят документи колко часа обучения адвокатът е посетил и дали успешно е издържал завършващия курс на обучение тест, ако е предвиден такъв.

Висшият адвокатски съвет предпочете вариант 1 – в края на всяка година или до 31 март на следващата година да се представят документи колко часа обучения адвокатът е посетил.

2. По въпроса дали лишаването от права да води до заличаване от регистъра (т. 2.2.2. стр. 15-16)

В Концепцията са предложени два варианта:

Вариант I: Лишаването от права да води до заличаване от регистъра като адвокат, само ако е за период от над 18 месеца (т.е. аналогично на дисциплинарното наказание по чл. 131, т. 5 от сегашния ЗА), **а когато е за по-кратък срок** – след изтичане на наказанието (отпадане на основанието за лишаване от права) правата да се възстановяват и адвокатът автоматично да се посочва в регистъра като „действащ“, без да минава цялата процедура по вписване (първоначален изпит, въвеждащо обучение, заключителен изпит, доказване на несъвместимост и пр.).

Вариант II: В никой от случаите адвокатът да не се заличава от регистъра (за да няма нужда от нова процедура по приемане и вписване в адвокатурата, и да не отпаднат конфиденциалността, задължението да пази адвокатска тайна, запазване на архива, опазването от обиски и други следствени действия по отношение на адвокатската дейност и др.) и да възстановява автоматично качеството си на адвокат и вписването в регистъра.

И в двата варианта е необходимо да се предвидят правила на кого адвокатът предава делата и книгата си: например чрез изискване да се посочва от адвоката друг адвокат от същото адвокатско дружество/адвокатска колегия, и ако няма посочен такъв адвокат, да се предават на Адвокатския съвет.

Висшият адвокатски съвет предпочете вариант 2 – „В никой от случаите адвокатът да не се заличава от регистъра (за да няма нужда от нова процедура по приемане и вписване в адвокатурата, и да не отпаднат конфиденциалността, задължението да пази адвокатска тайна, запазване на архива, опазването от обиски и други следствени действия по отношение на адвокатската дейност и др.) и да възстановява автоматично качеството си на адвокат и вписването в регистъра. И в двата варианта е необходимо да се предвидят правила на кого адвокатът предава делата и книгата си: например чрез изискване да се посочва от адвоката друг адвокат от същото адвокатско дружество/адвокатска колегия, и ако няма посочен такъв адвокат, да се предават на Адвокатския съвет.“

3. По въпроса за отговорността на адвоката и адвокатското дружество за вреди (т. 14 стр. 37 от Концепцията)

В Концепцията са предложени три варианта:

I вариант – Отговорността да се поеме от адвоката или адвокатското дружество, което е сключило договора за правна помощ, като се освободи от отговорност адвокатът, който фактически е извършил работата, и към него отговорността се реализира само по пътя на регрес от адвокатското дружество, а от клиента – по пътя на суброгационния иск по чл. 134 ЗЗД.

II вариант – Отговорността да е солидарна, но само ако се касае за:

- Адвокати съдружници в адвокатското дружество;
- Адвокати, които са запознати с условията на договора за правна защита и са ги приели;
- Адвокати, които клиентът се е съгласил да приеме като фактически извършители на работата и чиято солидарна отговорност с дружеството произтича от условията

на Договора за адвокатско дружество или от сключения адвокатски договор с дружеството по чл. 77 от ЗА.

III вариант – Адвокатът или адвокатското дружество, което е сключило Договора за правна защита, да отговаря на договорно основание, а адвокатът, който е фактически извършител на работата – да отговаря на деликтно основание за вредите, причинени на клиента.

Висшият адвокатски съвет прие за вариант, върху който да се изгради новия закон, вариант 1 – Отговорността да се поеме от адвоката или адвокатското дружество, което е сключило договора за правна помощ, като се освободи от отговорност адвокатът, който фактически е извършил работата, и към него отговорността се реализира само по пътя на регрес от адвокатското дружество, а от клиента – по пътя на суброгационния иск по чл. 134 ЗЗД.

4. Относно формите на сдружаване (т. 2.9.1 стр. 47 от Концепцията)

Относно допустимите форми на сдружаване за съвместно упражняване на адвокатска професия бяха разработени два алтернативни варианта:

A) ВАРИАНТ А:

- **запазване на досегашните форми** на сдружаване на адвокатите:
 - **адвокатско съдружие**
 - **адвокатско дружество** – запазване на уредбата на адвокатското дружество с промени, които да решат някои проблеми, възникнали в практиката и които нямат решение в действащия Закон за адвокатурата.
- **Създаване и на нова форма на сдружаване** – адвокатско дружество с ограничена отговорност¹, включително еднолично, с уредба и правила, аналогични на ООД.
- **Предвиждане на възможност** в определен срок съществуващите адвокатски дружества да бъдат преобразувани в адвокатски дружества с ограничена отговорност.

2. ВАРИАНТ Б:

✓ Ограничаване на формите на сдружаване до:

- Адвокатско съдружие;
- Адвокатско дружество с ограничена отговорност.

Висшият адвокатски съвет прие за правилно в основата на концепцията да залегне вариант А, като в закона бъдат създадени правила относно трите правноорганизационни форми на сдружаване.

¹ Адвокатското дружество при сегашната уредба е особен правен субект и по отношение на отговорността на съдружниците адвокати е най-близко като уредба до гражданското дружество по ЗЗД. По отношение на клиентите всеки адвокат-съдружник носи лична отговорност, а адвокатското дружество отговаря солидарно до размера на направените от адвоката (съдружник) вноски на основание чл. 72, ал. 1 ЗА. Тоест от една страна всеки от съдружниците носи разделна лична отговорност по отношение на клиентите, които обслужва, но може да съществува и солидарна отговорност по отношение на клиентите както между всички съдружници адвокати, така и между адвоката и дружеството над сумата на направените вноски, ако такъв режим на отговорност се уговори в договора за гражданско дружество (договорна солидарна отговорност). Тоест по отношение на отговорността към клиентите важи принципът на пълна отговорност на адвоката и ограничена отговорност на дружеството до размера на вноските. От друга страна за задължения на дружеството извън отговорността към клиенти, адвокатите съдружници не носят отговорност, тоест важи режимът на пълна отговорност на дружеството и ограничената отговорност на адвоката (която се състои в това, че част от имуществото на дружеството, към което може да се насочи изпълнението на направените от адвоката вноски).

5. Относно вписването на дружествата (т. 5 стр. 50 от Концепцията)

В Концепцията са предложени три варианта:

ВАРИАНТ А – Запазване на досегашния начин на вписване с отпадане на предварителната проверка от адвокатски съвет.

ВАРИАНТ Б – вписване в Регистър на адвокатските дружества към Агенция по вписванията (в Търговския регистър и Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел).

ВАРИАНТ В – вписване в Регистъра на адвокатските дружества към Агенция по вписванията въз основа на удостоверение от адвокатския съвет и уведомителен режим в адвокатския съвет

Висшият адвокатски съвет реши вписването да се разработи в трите варианта, съобразно трите правноорганизационни форми по т. 4.

6. По въпроса как да се конституират Висшите органи на адвокатурата (т. 2.10.2 стр. 53 от Концепцията)

Варианти:

Вариант А – Запазва се досегашната структура на органите:

Вариант Б – Променя се структурата на органите

- *Общо събрание на адвокатите;*
- *Адвокатски съвет* – който избира при конституирането си един от членовете си за председател с възможност адвокатският съвет да променя избора си за председател в рамките на мандата.
- *Контролен съвет* – който избира при конституирането си един от членовете си за председател.;
- *Дисциплинарен съд* – който избира при конституирането си един от членовете си за председател.

Висшият адвокатски съвет прие вариант Б, при който председателите на Висшия адвокатски съвет, Висшия контролен съвет и на Висшия дисциплинарен съд се избират от членовете на съответния съвет, съответно на Висшия дисциплинарен съд, а не пряко.

7. По въпроса за съдебния контрол върху актовете на органите на адвокатурата (т. 2.10.7 стр. 58 от Концепцията)

По въпроса за съдебния контрол в Концепцията са заложили два варианта:

I вариант: Да се запази сегашния режим на обжалваемост пред съда на актовете на органите на адвокатурата **само при наличие на правен интерес и когато това е изрично предвидено**. Аргументите за това са: запазване на независимостта на адвокатурата; да се осуети възможността за блокиране на дейността на органите поради непрестанно обжалване на всички постановявани решения; да не се претоварват съдилищата със спорове между адвокати и органи на адвокатски колегии.

II вариант: Да се въведе обща клауза за обжалваемост на актовете на органите на адвокатурата пред съда (като единствено се изисква установяване на правен интерес), като изрично се посочват изключенията на актове, които не подлежат на съдебен контрол.

Висшият адвокатски съвет прие вариант 1 – Да се запази сегашния режим на обжалваемост пред съда на актовете на органите на адвокатурата само при наличие на правен интерес и когато това е изрично предвидено.

8. Относно статута и начина на конституиране на Общото събрание на адвокатите в страната (т. 2.11.1 стр. 58 от Концепцията)

Вариант 1. Уредба на събранието на делегатски принцип – при норма на представителност алтернативно 1 делегат на 20 адвоката (за да може повече адвокати да участват пряко в работата на събранието) или при запазване на досегашната норма на представителност 1 делегат на 40 адвокати.

Вариант 2. Премахване на делегатския принцип и участие само пряко и лично за всички адвокати в работата на ОСАС, като всеки адвокат да може да се регистрира електронно за участие в събранието и да гласува електронно по точките от дневния ред.

Висшият адвокатски съвет избра Вариант 1 – Уредба на събранието на делегатски принцип – при норма на представителност алтернативно 1 делегат на 20 адвоката (за да може повече адвокати да участват пряко в работата на събранието), като в допълнение бъдат разширени правомощията на делегатското събрание в следния смисъл:

- Приемане на всички актове, свързани с упражняването на адвокатската професия по проекти, изготвени от ВАДВС;
- Приемане на етичен кодекс на адвоката по проект, изготвен от ВАДВС;
- Определяне на размера на годишните вноски по бюджета на ВАДВС и размера на въстпителните вноски, дължими по бюджетите на съответните колегии, в които се вписват адвокатите;
- Определяне на възнагражденията на членовете на всички висши органи на адвокатурата;
- Приемане на бюджета на ВАДВС, бюджета на Висшия дисциплинарен съд и на Висшия контролен съвет;
- Разглеждане и приемане на отчета на всички висши органи на адвокатурата;
- Възможност за решаване и на всички въпроси, които са от компетентността на Висшия адвокатски съвет, включително и да решава откриването на нови адвокатски колегии.

9. По въпроса за статута на Висшия адвокатски съвет (т. 2.11.2 стр. 59 от Концепцията)

Бяха предложени два варианта:

Вариант 1 – Адвокатурата е юридическо лице със седалище в гр. София², в която членуват по право всички адвокати и младши адвокати от страната. В този случай ВАДВС е висш орган на управление на адвокатурата и Общото събрание на адвокатите в страната е върховен орган на адвокатурата.

² От члена на работната група адв. Борислав Вълчев е подготвено алтернативно предложение относно самоуправлението на адвокатурата, в което се предвижда адвокатурата да бъде една за цялата страна, да се премахнат отделните адвокатски колегии като юридически лица с отделни органи и управление на адвокатурата от един Висш адвокатски съвет, Управител на адвокатурата с административен апарат и офиси в петте апелативни района и Генерален секретар. Предложението не беше подкрепено от останалите членове и параметрите му не са разглеждани тук по-подробно, като пълният текст е достъпен заедно с останалите помощни материали на електронен адрес:

Вариант 2 – ВАдвС е юридическо лице, както е уреден и в действащия закон.

Висшият адвокатски съвет предпочете вариант 1 – Адвокатурата е юридическо лице със седалище в гр. София, в която членуват всички адвокатски колегии от страната. Висшият адвокатски съвет е висш орган на управление на адвокатурата и Общото събрание на адвокатите в страната е върховен орган на адвокатурата.

10. Относно избора на председател на Висшия адвокатски съвет (т. 2.11.3 стр. 61 от Концепцията)

В Концепцията бяха заложени два варианта

Вариант 1 – избира се отделно от Общото събрание на адвокатите, но едновременно с избора на членове на ВАдвС и при предсрочно прекратяване на мандата на ВАдвС се прекратява и мандатът на председателя.

Вариант 2 – Председател на ВАдвС не се избира отделно от Общото събрание на адвокатите от страната, а след избора на ВАдвС на конститутивното заседание на новоизбрания съвет един от членовете му се избира за председател за първата година, а трима от членовете – за заместник-председатели.

По този въпрос Висшият адвокатски съвет формира решение при отговора по т. 6 – Висшият адвокатски съвет при конституирането си избира един от членовете си за председател.

11. Относно начина на избиране на висшите органи на адвокатурата (т. 2.11.6 стр. 61-62 от Концепцията)

Два варианта:

Вариант 1 – Въвеждане на пряко изборително право за всички адвокати в страната, като гласуването се извършва алтернативно чрез хартиени бюлетини (и подаване на глас в рамките на Общото събрание на всяка колегия) или по електронен път в рамките на определен период след провеждане на Общото събрание на колегията.

Вариант 2 – Запазване на досегашната уредба чрез избор на органите от делегатското събрание, което се предвижда да бъде постоянно действащ орган с мандат, равен на мандата на висшите органи на адвокатурата.

Висшият адвокатски съвет избра приема вариант 2: Запазване на досегашната уредба чрез избор на органите от делегатското събрание, което се предвижда да бъде постоянно действащ орган с мандат, равен на мандата на висшите органи на адвокатурата.

Независимо от възприетия подход за уредба на изборния процес на висши органи на адвокатурата е необходимо да има ясна уредба на процедурата по кандидатиране, обсъждане на кандидатурите, програми, идеи, концепции.

Необходимо е срокът за предлагане на кандидатурите да бъде поне 3 месеца преди провеждане на избора, за да могат в рамките на уредена процедура по представяне на кандидатите и техните идеи адвокатите да направят информиран избор.

Уредба на предсрочни избори и начин на свикването и провеждането им.

Отпадане на изискването да е заплатен членския внос за допускане до упражняване на пасивното и активно изборително право.

12. Относно дефинирането на дисциплинарните нарушения (т. 2.12.1 стр. 62 от Концепцията)

В Концепцията се оформиха два подхода:

Вариант 1 – общо дефиниране на дисциплинарното нарушение като виновно неизпълнение на задълженията, свързани с упражняване на адвокатската професия, и отделно дефиниране и уредба на конкретни нарушения на задължения, които са важни за упражняване на адвокатската професия и съответно представляват тежки дисциплинарни нарушения.

Вариант 2 – дефиниране на конкретните дисциплинарни нарушения (дисциплинарни състави), които водят до дисциплинарна отговорност.

Висшият адвокатски съвет прие вариант 1: Общо дефиниране на дисциплинарното нарушение като виновно неизпълнение на задълженията, свързани с упражняване на адвокатската професия, и отделно дефиниране и уредба на конкретни нарушения на задължения, които са важни за упражняване на адвокатската професия и съответно представляват тежки дисциплинарни нарушения.

13. По въпроса какви доказателства трябва да се съберат в хода на проверката, която се извършва от адвокатския съвет (т. 1.7 стр. 68-69 от Концепцията)

Предложени са два варианта

Вариант 1 – В хода на проверката да се събират само писмени доказателства, защото обвинение се повдига при наличие на обосновано предположение, а не при сигурност, че е извършено дисциплинарно нарушение. След изработване на доклада от проверяващия адвокатът има право да вземе отношение и следва да му се даде възможност да даде свое становище, което му се връчва от АС и той има право да се яви лично.

Вариант 2 – В хода на проверката да са допустими всички видове доказателства, които са допустими и в съдебната фаза – писмени доказателства, свидетелски показания, очни ставки и експертизи.

Висшият адвокатски съвет прие вариант 1 – В хода на проверката да се събират само писмени доказателства, защото обвинение се повдига при наличие на обосновано предположение, а не при сигурност, че е извършено дисциплинарно нарушение. След изработване на доклада от проверяващия адвокатът има право да вземе отношение и следва да му се даде възможност да даде свое становище, което му се връчва от АС и той има право да се яви лично.

14. По въпроса дали да има закрито разпоредително заседание (т. 2.1.3 стр. 73 от Концепцията)

В Концепцията са предложени два варианта:

Вариант 1 – Да не се предвижда провеждане на закрито подготвително заседание. Ако има възражения, основани на действия в процедурата по дисциплинарна проверка, дисциплинарно обвиненият адвокат ще може да ги заяви в заседанието по делото.

Вариант 2 – Да се предвиди съдията-докладчик да извършва собствена предварителна проверка на делото за законосъобразност на извършените предходни процесуални действия и да изготвя писмен доклад, който внася за разглеждане в закрито заседание на дисциплинарния състав.

Висшият адвокатски съвет избира вариант 1 – Да не се предвижда провеждане на закрито подготвително заседание. Ако има възражения, основани на действия в процедурата по дисциплинарна проверка, дисциплинарно обвиненият адвокат ще може да ги заяви в заседанието по делото.

15. По въпроса за насрочване на заседанията и участието на заинтересованото лице в дисциплинарните производства (т. 2.1.3 стр. 73 от Концепцията)

Варианти:

Вариант 1 – Да се запази и заинтересованото лице като участник в производството пред дисциплинарния съд.

Вариант 2 – Да се изключи участието на заинтересованото лице в производството пред съда. Това може да се обоснове предвид интересите, които се охраняват с това производство – това не са интереси на подателя на сигнала и няма причина той да има процесуални права, равни на тези на обвинения адвокат и обвинителя.

Висшият адвокатски съвет предпочете вариант 1 – Да се запази и заинтересованото лице като участник в производството пред Дисциплинарния съд.

16. По въпроса за възможните действия на дисциплинарния обвинител (т. 2.1.6 стр. 75 от Концепцията)

Концепцията предвижда два възможни варианта:

Вариант 1 – Дисциплинарният обвинител да няма право да не поддържа дисциплинарното обвинение, нито да има възможност за изменение на обвинението.

Вариант 2 – До даване ход на устните състезания в първоинстанционното производство дисциплинарният обвинител да има право да заяви, че не поддържа дисциплинарното обвинение, ако по делото станат налични нови обстоятелства, които съществено променят обстоятелствата, обосновавали преценката за повдигането му. В такъв случай обвинителят иска отлагане на делото и представя в писмено становище до адвокатския съвет съображенията си.

Висшият адвокатски съвет прие, че до даване ход на устните състезания в първоинстанционното производство дисциплинарният обвинител има право да заяви, че не поддържа дисциплинарното обвинение, ако по делото станат налични обстоятелства, които съществено променят обстоятелствата, обосновавали преценката за повдигането му.

17. Относно характера на производството пред Висшия дисциплинарен съд (т. 2.2.2 стр. 79 от Концепцията)

За процесуалната дейност на Висшия дисциплинарен съд са възможни два подхода:

Вариант А – Непълен въззив. Висшият дисциплинарен съд извършва служебна проверка за наличие на основания за недопустимост на обжалваното решение, а за неправилност – само по конкретно заявените в жалбата основания.

Вариант Б – Пълен въззив и служебна проверка на всички процесуални действия пред първоинстанционния съд и решението.

Висшият адвокатски съвет предпочете вариант Б – Пълен въззив и служебна проверка на всички процесуални действия пред първоинстанционния съд и решението.